

Talousarvioesitys 2026 ja toiminta- ja taloussuunnitelma 2027-2030 sekä asiakasmaksujen ja laskutuksen yleiset perusteet

Aluehallitus 28.10.2025 § 300

Valmistelija talousjohtaja Aija Suntioinen p. 040 158 9985

Selostus asiasta **Yleistä**

Keski-Suomen hyvinvointialueen talousarvion 2026 ja toiminta- ja taloussuunnitelman 2027–2030 valmistelu on käynnissä. Aluehallitus antoi vuoden 2026 talousarvion valmistelun suunnitteluohjeet kokouksessaan 24.6.2025 ja talousarvion valmistelun tilannetta on käsitelty aluehallituksessa syyskuun aikana. Hyvinvointialuejohtajan talousarvioesitys julkaistiin 8.10.2025.

Keski-Suomen hyvinvointialueen talouden alijäämän kasvu taittuu talousarviovuonna eikä uutta alijäämää enää synny. Hyvinvointialue tekee nollatuloksen vuonna 2026 ja taseen kumulatiivinen alijäämä katetaan aluehallituksen taloussuunnitteluohjeen päätöksen mukaisesti vuonna 2030.

Hyvinvointialueen taloudellinen tilanne on vuonna 2026 poikkeuksellisen vaativa. Taloussuunnitelmakauden tavoitteena on luoda perusta talouden vakaalle kehitykselle tulevana vuosina. Tämä edellyttää merkittäviä sopeuttamistoimia ja tiukkaa talouden hallintaa koko organisaatiolta. Hyvinvointialueen perustehtävästä, asukkaiden lakisääteisten sosiaali-, terveys- ja pelastuspalvelujen turvaamisesta kuitenkin edelleen huolehditaan.

Valtiovarainministeriön käynnistämä hyvinvointialueen arviointimenettely jatkuu kesään 2026. Arviointiryhmän tehtävä on arvioida alueen taloudellinen tilanne ja laatia yhdessä hyvinvointialueen kanssa uskottava ja realistinen ohjelma talouden tasapainottamiseksi sekä rakentaa kestävä toimintamalli tulevaisuuteen.

Talous

Keski-Suomen hyvinvointialueen talouden tilanne on hyvinvointialueiden heikoin. Kertyneet alijäämät olivat vuoden 2024 lopussa 255 M€ ja myös vuoden 2025 talous on alijäämäinen. Valtion yleiskatteinen rahoitus ei mahdollista tämänhetkistä palveluiden laajuutta ja palvelutasoa. Palvelujen laajuutta ja palvelutasoa on alennettava rahoituksen tasoa vastaavaksi.

Kustannusten kasvu on taitettava alle hyvinvointialueiden keskimääräisen kustannusten kasvun. Tähän saakka kustannusten kasvu on ollut keskimääräistä suurempaa. Tilanne edellyttää uusista talouden sopeuttamistoimista päättämistä. Keski-Suomen hyvinvointialueella palvelujen laajuus ja palvelujen piirissä olevan väestön osuus on useissa palveluissa suurempi kuin muilla alueilla. Tämä mahdollistaa palvelujen tasokorjauksen ilman, että asukkaiden yhdenvertaisuus muihin alueisiin verrattuna heikentyy.

Sopeuttamistoimenpiteiden lisäksi hyvinvointialueella on parhaillaan käynnissä myös talouden ennakkoinnin ja johtamisen toimintamallien kehittäminen.

Hyvinvointialueen talouden tasapainottamisen tavoite on, että talous on tasapainossa vuonna 2026 ja kertyneet alijäämät katetaan vuoden 2030 loppuun mennessä. Vuoden 2026 tavoitteena on, että toiminnan rahoitus riittää kattamaan toiminnan kustannukset ja uutta alijäämää ei synny. Tämä edellyttää merkittävää toiminnan mukauttamista käytettävissä olevan rahoituksen tasoon. Vuoden 2027 tulos on suunniteltu ylijäämäiseksi siten, että kertyneiden alijäämien kattaminen saadaan alkuun.

Taloussuunnitelmakauden kustannustason kehittyminen vuoteen 2030 saakka on arvioitu käyttämällä tämänhetkisiä arvioita kustannustason kehitystä kuvaavien indeksien, palkkatarkistusten ja palvelutarpeen kehityksestä. Arvio valtion rahoituksen kehityksestä vuoteen 2030 saakka perustuu valtiovarainministeriön esittämään hyvinvointialueiden rahoituksen painelaskelmaan ja arvioihin sen jälkeisestä rahoituksen kehityksestä.

Alijäämien kattaminen vuoden 2030 loppuun mennessä edellyttää tämänhetkisen arvion mukaan yli 40 miljoonan euron vuosittaisia uusia sopeuttamistoimia vuosina 2027–2030. Talouden kääntäminen ensin tasapainoiseksi ja sen jälkeen ylijäämäiseksi tapahtuu suunnitelmakauden aikana, mutta siitä huolimatta kertyneitä alijäämiä ei ehditä kattamaan lainsäädännön edellyttämässä aikataulussa vuoden 2026 loppuun mennessä.

Sopeuttamistoimenpiteet

Talousarvioesitys sisältää sopeuttamistoimenpiteet, joilla tavoitellaan yhteensä 58 miljoonan euron vaikutuksia vuonna 2026.

Sopeuttamistoimenpiteet on valmisteltu sen mukaisesti, että toiminta sopeutetaan vuonna 2026 käytettävissä olevaan rahoitukseen.

Sopeuttamistoimenpiteet koskevat kaikkia toimialoja. Hyvinvointialueen kustannusrakenteessa sosiaali- ja terveystalouden osuus on yli 75 %, joten sopeuttamistoimenpiteitä kohdentuu euromääräisesti eniten näihin palveluihin. Toimialakohtaisten toimenpiteiden lisäksi talousarvion henkilöstömenoihin vaikuttavat hyvinvointialuetasoiset toimenpiteet 5 miljoonaa euroa.

Toimenpiteiden kohdentamisessa on tarkasteltu erityisesti eroja palvelujen laajuudessa ja peittävyyydessä tai tuotantokustannuksissa verrattuna muihin hyvinvointialueisiin ja toisaalta eroja hyvinvointialueen oman toiminnan eri yksiköiden välillä. Toimenpiteet sisältävät sekä palvelujen tuotannon tehostamisen toimenpiteitä, palveluiden järjestämistavan muutoksia, että palvelujen myöntämisen perusteiden tai sisällön muutoksia. Palvelujen toteutustavoissa, muodoissa ja sijainneissa tapahtuu muutoksia vuoden 2026 aikana, mutta hyvinvointialueen perustehtävästä, asukkaiden lakisääteisten sosiaali-, terveys- ja pelastuspalvelujen turvaamisesta huolehditaan edelleen.

Toimialojen katsaukset 2026

Konsernipalveluiden toimialalla talousarvio sisältää 11,3 miljoonan euron sopeutustoimenpiteet. Hallinnossa ja tukipalveluissa toteutetaan henkilöstövähennyksiä irtisanomismenettelyin sekä eläkepoistumaa hyödyntämällä. Taloutta sopeutetaan tilapäisesti myös lomautuksilla, jotka painottuvat johto- ja hallintotehtäviin. Tämän lisäksi supistetaan palvelu- ja tarvikehankintoja, lisenssikuluja, sekä koulutus- ja matkustuskustannuksia.

Palveluverkko 1.0 ratkaisu ja tilojen vajaakäyttöasteen vähentäminen sekä palveluverkkoratkaisu 2.0 tuovat tilavuokrasäästöt sekä palvelutuotannon tukipalveluiden säästöjä. Smartum työsuhde-etu (100 euroa/työntekijä) jätetään tauolle vuodeksi 2026 talouden tasapainottamiskeinona sekä työterveyshuoltopalveluiden lakisääteisten palveluiden ylittävien palveluiden käyttöä rajoitetaan vuoden 2025 tapaan. Yleislääkäritasoisien työterveyshuollon palvelujen käyttö on mahdollista vasta kun palvelussuhde on kestänyt 6 kuukautta.

Sosiaali- ja terveystaloudessa talousarvioesitys sisältää noin 42 miljoonaa euroa sopeutustoimenpiteitä. Toimenpiteet sisältävät palvelurakennemuutoksia, henkilöstövähennyksiä tai henkilöstörakenteen ja -mitoituksen muutoksia, palvelutuotantotavan muutoksia, palveluiden myöntämisen perusteiden muutoksia ja palveluverkkomuutoksia. Merkittäviä palvelurakenteen muutoksia toteutuu lastensuojelun laitoshoidon eri tasojen asiakkuuksien tarpeenmukaisella määrittelyllä ja varhaisen tuen palveluiden painopisteen vahvistamisella resurssia lisäämällä ja oman palvelutuotannon lisäämisellä lastensuojelun laitoshoidossa. Ikääntyneiden palveluissa lisätään yhteisöllisen asumisen muotoa raskaampaa ympärivuorokautisen palveluasumisen tarvetta ehkäisten ja paikka tarvetta vähentäen. Terveystaloudessa avoterveydenhuollon mielenterveys- ja päihdepalveluiden sekä erikoissairaanhoidon psykiatria yhdistetään, toimintaa vahvistetaan purkamalla päällekkäisiä toimintoja ja uudistamalla toimintamallia kokonaisvaltaisesti.

Keskeisenä palveluiden yhteisenä tavoitteena on edelleen kasvattaa digitaalisten palveluiden osuutta, vakiinnuttaa ja laajentaa olemassa olevia sähköisen asiainkanavia sekä ottaa rohkeasti käyttöön tekoälyn mahdollistamia keinoja asiakas ja potilastyössä. Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten käyttöön otetaan tekoälyn mahdollistamia keinoja käyttöön kaikissa niissä toiminnoissa, joissa toimintamalli vapauttaa ammattilaisen aikaa muuhun työhön.

Koko toimialan yhteinen ympärivuorokautinen palvelutuotannon tilannekuva pidetään yllä sosiaali- ja terveystaloudessa 24/7 tilannekeskuksessa. Tällä toiminnalla tuetaan palveluiden jatkuvuutta ja yhteistyötä sekä lisätään resurssien tehokasta käyttöä normaalioloissa ja normaaliolojen häiriötilanteissa. Koko alueella toimiva 24/7 palvelutuotanto toimii näin koordinoitusti, yhteistyössä ja kustannustehokkaasti.

Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden integraatio, hoito- ja palveluketjutyö, on painopisteenä talousarviokaudella.

Pelastustoimen toimialalla rahoituskehys edellyttää edelleen uusia sopeuttamistoimenpiteitä. Tuottavuutta parannetaan selkeällä johtamisjärjestelmällä, laadukkaalla johtamisella ja toiminta-alueiden palvelutarpeiden mukaisilla henkilöstöresursseinneilla. Tarkastellaan henkilöstömitoitusta ja organisaatorakennetta koko pelastuslaitoksen toiminnan osalta. Pelastustoimen varallaoloon kohdistuvia oikeudellisia ja taloudellisia riskejä vähennetään palvelutasopäätöksen kehittämissuunnitelman mukaisilla toimenpiteillä. Jyväskylän toimintavalmiuden puutteiden korjaaminen ja siihen liittyviä kustannuksia aiheuttavat toimenpiteet (toimipiste/henkilöstö/kalusto) toteutetaan suunnitelmallisesti vuoden 2026 aikana. Pelastustoiminnan hälytysvasteiden sekä varallaolojen tarkastelulla saadaan säästöjä. Käyttötalouteen ja talousarvion investointiosaan vaikuttavia kalustohankintoja on karsittu ja suunnitelmallisella ajoittamisella saadaan

aikaiseksi konkreettisia kustannuksia vähentäviä vaikutuksia vuodelle 2026.

Investointisuunnitelma vuosille 2026–2029 ja 2027–2030

Hyvinvointialueesta annetun lain 16 §:n mukaan hyvinvointialueen on vuosittain laadittava investointisuunnitelma seuraavaa tilikautta seuraavien neljän tilikauden aikana aloitettavista hyvinvointialuekonsernin investoinneista ja niiden rahoituksesta. Investointisuunnitelmaa koskeva esitys tulee toimittaa hyväksyttäväksi kalenterivuosittain sosiaali- ja terveysministeriölle, sisäministeriölle ja valtiovarainministeriölle.

Tarkoituksena on varmistaa, että hyvinvointialue suunnittelee investoinnit taloudellisesti kestävästi siten, että niihin käytettävissä oleva rahoitus riittää ja että hyvinvointialueiden laajoja investointeja koskevat hankkeet suunnitellaan valtakunnallisten strategisten tavoitteiden mukaisesti ja kustannusvaikuttavasti huomioiden muiden hyvinvointialueiden vastaavat suunnitelmat sekä väestön palvelutarpeet.

Investointisuunnitelma koostuu sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen osasuunnitelmista. Investointisuunnitelman tulee sisältää tiedot investoinneista ja investointia vastaavista sopimuksista. Lisäksi sen tulee sisältää tiedot hyvinvointialueen toimitilojen ja kiinteistöjen sekä muiden pitkävaikutteisten hyödykkeiden suunnitelluista luovutuksista

Hyvinvointialueiden investointeja rajoittaa valtioneuvoston vahvistama lainanottovaltuus. Investointisuunnitelma ei saa olla ristiriidassa hyvinvointialueesta annetun lain 15 §:ssä tarkoitetun hyvinvointialueen lainanottovaltuuden kanssa, eli lainanottovaltuuden perusteella otettavaksi suunnitellun lainarahoituksen sekä mahdollisen muun rahoituksen tulee kattaa suunnitelman sisältävät menot. Saatuaan hyvinvointialueen investointisuunnitelman, sosiaali- ja terveysministeriö ja vastaavasti sisäministeriö hyväksyy tai hylkää suunnitelman. Investointisuunnitelma käsitellään kokonaisuutena eli yksittäisiä hankkeita ei käsitellä, hyväksytä tai hylätä.

Esitys Keski-Suomen hyvinvointialueen vuosien 2026–2029 ja 2027–2030 investointisuunnitelmaksi on liitteenä. Keski-Suomen hyvinvointialueen vahvistettu lainanottovaltuus vuodeksi 2026 on nolla euroa. Vuonna 2026 tulorahoituksella ei pystytä kattamaan investointimenoja ja tästä syystä on käynnistetty prosessi hyvinvointialueen lainanottovaltuuden korottamiseksi.

Investointisuunnitelma tulee toimittaa ministeriöille joulukuun loppuun mennessä. Keväällä 2026 valtioneuvosto päättää lainanottovaltuudesta, jolloin hyvinvointialueilla on mahdollisuus täydentää toimittamaansa investointisuunnitelmaa vuoden 2025 tilinpäätöstietojen valmistuttua. Ministeriöt ilmoittavat hyvinvointialueille investointisuunnitelmien hyväksymisistä keväällä 2026. Hyvinvointialueiden on päätettävä talousarvionsa mukaan lukien investoinnit vuoden 2025 loppuun mennessä.

Hoito- ja hoivapalvelujen tuotteistuksen ja laskutuksen perusteet, ostopalvelujen tuotteistuksen ja kauttalaskutuksen perusteet ja muiden palvelujen laskutuksen perusteet

Hallintosäännön 86 §:n mukaan aluevaltuusto päättää hyvinvointialueen palveluista ja muista suoritteista perittävien maksujen yleisistä perusteista

talousarvion yhteydessä. Toimialajohtaja päättää toimialallaan hoito- ja hoivapalvelujen, muiden palvelujen, töiden ja tuotteiden suorittehinnat aluevaltuuston hyväksymien yleisten perusteiden pohjalta. Hallintosäännön 22 §:n mukaan viranomainen voi siirtää sille hallintosäännössä määrättyä toimivaltaa edelleen alaiselleen viranomaiselle. Se, jolle toimivaltaa on edelleen siirretty, ei voi enää siirtää toimivaltaa edelleen. Muutoin maksujen perusteista ja euromääristä päättää tarkemmin aluehallitus.

Liitteenä on esitetty hoito- ja hoivapalvelujen tuotteistukseen, hoito- ja hoivapalvelujen laskutukseen, ostopalvelujen tuotteistukseen, ostopalvelujen kauttalaskutukseen ja muiden palvelujen laskutukseen liittyvät perusteet. Periaatteet ovat pääsääntöisesti vastaavat kuin vuonna 2025.

Talousarvioesityksen käsittely

Talousarvioesitystä käsitellään toimielimissä loka-marraskuun aikana ja ne antavat lausuntonsa esitykseen marraskuussa.

Aluevaltuuston info hyvinvointialuejohtajan talousarvioesityksestä pidettiin 8.10.2025. Talousarvioesitystä käsiteltiin aluevaltuuston iltakoulussa 21.10.2025 ja aluevaltuusto käy lähetekeskustelun talousarvioesityksestä 4.11.2025.

Aluehallituksen talousarvioseminaari pidetään 25.–26.11.2025 ja aluehallitus antaa talousarvioesityksensä 26.11.2025. Aluevaltuusto käsittelee talousarvion kokouksessaan 9.12.2025.

Toimivalta

Hallintosääntö 72 § ja 86 §.

Esittelijä	Hyvinvointialuejohtaja Tollet Jan
Päätösehdotus	Aluehallitus merkitsee tiedoksi hyvinvointialuejohtajan talousarvioesityksen ja esittää aluevaltuustolle, että se käy lähetekeskustelun talousarvioesityksestä 4.11.2025.
	Pöytäkirja tarkistetaan tämän pykälän osalta kokouksessa.
Päätös	Päätösehdotus hyväksyttiin.
	Pöytäkirja tarkastettiin kokouksessa.

Aluehallitus 26.11.2025 § 361

Valmistelija	talousjohtaja Aija Suntioinen p. 040 185 9985
Selostus asiasta	Talousarvioesityksen käsittely

Talousarvioesitystä on käsitelty toimitelmissä loka-marraskuussa ja toimitelmit ovat antaneet kannanottonsa. Toimitelmit ovat kokoontuneet seuraavasti:

- Nuorisovaltuusto 29.10.2025
- Vammaisneuvosto 30.10.2025
- Vanhusneuvosto 31.10.2025
- Hyvinvointi- ja terveystalokunta 13.11.2025
- Turvallisuustalokunta 19.11.2025

Toimitelinten päätökset ja yhteenveto toimitelinten kannanotoista on tämän pykälän oheisaineistona.

Talousarvioesityksen ovat käsitelleet myös:

- Palvelutuottajaforumi
- Järjestö- ja seurakuntafortumi

Forumien muistiot ovat oheisaineistona. Lisäksi talousarvioesitykseen on annettu lausuntoja Otakantaa.fi ja Lausuntopalvelu.fi -kanavissa, joista laadittu yhteenveto oheisaineistona.

Tarkastustalokunta on käsitellyt talousarvionsa kokouksessaan 21.8.2025 ja lähettänyt sen aluehallitukselle liitettäväksi vuoden 2026 talousarvioon. Tarkastustalokunnan talousarvio sisältyy konsernipalvelujen toimialan talousarvion määrärahoihin.

Aluevaltuuston info hyvinvointialuejohtajan talousarvioesityksestä pidettiin 4.11.2025 ja aluevaltuusto kävi lähetekeskustelun talousarvioesityksestä kokouksessaan 4.11.2025.

Aluehallituksen talousarvioseminaari pidetään 25.-26.11.2025 ja aluehallitus antaa talousarvioesityksensä 26.11.2025. Aluevaltuusto käsittelee talousarvion kokouksessaan 9.12.2025.

Arviointiryhmän huomio vuoden 2026 talousarvioon liittyen

Arviointiryhmän on kokouksessaan 26.9.2025 todennut, että se pitää välttämättömänä, että talousarvion 2026 ja taloussuunnitelman 2027–2028 jatkovalmistelussa etsitään ja määritellään toimenpiteet hyvinvointialueen toimintojen uudistamiseksi ja sopeuttamiseksi siten, että vuonna 2026 saavutetaan tilanne, jossa hyvinvointialueelle ei kerry uutta alijäämää. Samalla on valmisteltava, yhteistyössä arviointiryhmän kanssa, sellaiset toimintatapojen uudistustoimenpiteet, joilla saavutetaan edelleen tuntuvia kustannussäästöjä. Talousarvioon 2026 ja taloussuunnitelmaan 2027–2028 suunniteltavat toimenpiteet toimintojen uudistamiseksi ja sopeuttamiseksi tulee päättää ja toimeenpanna siten, että ne vaikuttavat hyvinvointialueen talouteen mahdollisimman nopeasti. Toimenpiteistä päättämistä ja päätösten täytäntöönpanoa ei tule jättää taloussuunnitelmakauden loppuvuosille.

Muutokset ja täydennykset hyvinvointialuejohtajan talousarvioesitykseen

Hyvinvointialuejohtajan talousarvioesitys julkaistiin 8.10.2025 ja käsiteltiin aluehallituksessa 28.10.2025. Talousarvioesitykseen on tehty tämän jälkeen sisällöllisiä muutoksia, joiden johdosta talousarvion määrärahojen esittämisen taulukot ovat täsmentyneet. Muutoksilla ei ole kuitenkaan ollut tulosvaikutusta.

Merkittävimmät sisällölliset muutokset ovat organisaatiomuutoksia, joilla on ollut vaikutus sitovan tason määrärahoihin vastuualuiden välillä. Raportointi- ja analytiikkayksikkö on esityksessä siirretty konsernipalveluiden toimialalle sekä alueellisen osastotoiminnan määrärahat siirretty avoterveydenhuollon palvelualueelle saman vastuualueen sisällä. Lisäksi täsmennetty konsernipalvelujen yhteisten talousarvioesityksen sisältöä. Tekstimuutoksena poistettu erilliset strategiset kärkihankkeet.

Vuoden 2025 talousarvioon joulukuussa esitetty muutos on huomioitu talousarviokirjan vertailutiedon muutoksena talousarvion tuloslaskelmaosan, käyttötalousosan, investointiosan ja rahoituslaskelmaosan taulukoissa. Muutostalousarviossa 2025 kasvava alijäämä katetaan taloussuunnitelmassa vuoden 2030 määrärahoissa. Talousarvion investointiosaan on tehty yksi muutos vuoden 2025 toteumaennusteen perusteella.

8.10.2025 julkaistuun talousarvioesitykseen on tehty muita teknisluonteisia vähäisiä muutoksia sekä sisällöllisiä muutoksia (sisältö- ja tekstimuutoksia).

Hyvinvointialuejohtajan muutettu talousarvioesitys on liitteenä.

Vuoden 2026 hankintasuunnitelma on täydennetty aikaisemman esityksen jälkeen. Palvelualueilla on todettu sopimusten ja ostojen läpikäynnin yhteydessä muutaman hankintakokonaisuuden kilpailutustarpeet, joko nykyisen sopimuksen päättymisestä tai tarpeesta muuttaa nykyistä sopimusta vastaamaan hyvinvointialueen tarvetta. Hankintasuunnitelmalla tulee ilmoittaa kynnysarvojen ylittävät hankintakokonaisuudet, tämän vuoksi kyseiset kokonaisuudet on täydennetty esitettävälle suunnitelmalle.

Päivitetty hankintasuunnitelma vuodelle 2026 on esityksen liitteenä.

Asiakasmaksut

Hallintosäännön 86§:n mukaan aluevaltuusto päättää asiakasmaksujen yleisistä perusteista. Lautakunnat päättävät hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvista palveluista perittävistä asiakasmaksuista sekä niiden määräämisestä, alentamisesta ja perimättä jättämisestä toimialueellaan.

Valtioneuvosto on 13.11.2025 antanut asetuksen sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun asetuksen ja asiakasmaksujen enimmäismäärien muuttamisesta. Asetuksen mukaisesti ehdotetaan, että asiakasmaksuasetuksessa säädettyjä palveluista perittävien asiakasmaksujen enimmäiseuromääriä tarkistettaisiin kansaneläkeindeksin muutoksen mukaisesti. Tämä tarkoittaisi, että asiakasmaksujen asetuksessa säädettyihin enimmäiseuromääriin tehtäisiin 6,93 prosentin suuruinen korotus siten, että indeksillä tarkistettujen euromäärät pyöristettäisiin lähimpään 0,10 euroon.

Indeksitarkistusten seurauksena asiakasmaksuasetuksessa säädettyjen, pääasiassa terveydenhuollon tasasuuruisten asiakasmaksujen enimmäiseuromäärät nousisivat maksun nykyisestä määrästä riippuen 0,80–21,10 euroa pois lukien tietyistä lastensuojelulain mukaisista palveluista lapsen tai nuoren tuloista perittävä enimmäismaksu, joka nousisi 141,90 euroa. Asiakasta suojaisi jatkossakin asiakasmaksulain

mukainen maksukatto, joka rajoittaa tasasuuruisten terveydenhuollon maksujen sekä lyhytaikaisen laitospalvelun maksujen perimistä kalenterivuoden aikana. Asiakasmaksulain mukainen maksukatto kasvaisi samanaikaisesti tehtävän indeksitarkistuksen seurauksena 53 euroa ja olisi 815 euroa vuonna 2026.

Maksukaton enimmäiseuromäärästä ei kuitenkaan säädetä asiakasmaksuasetuksessa, vaan asiakasmaksulaissa. Sosiaali- ja terveysministeriö antaa erillisen ilmoituksen asiakasmaksulaissa säädettyjen sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen ja muiden laissa säädettyjen euromäärien indeksitarkistuksista marraskuun 2025 aikana. Myös ilmoituksessa mainitut enimmäiseuromäärät tulevat voimaan samaan aikaan kuin nyt asiakasmaksuasetukseen ehdotetut muutokset.

Lisäksi sosiaali- ja terveysministeriössä on valmistelussa muutos käyttämättä ja peruuttamatta jätetyn palvelun maksua koskien. Ehdotettu lakimuutos tulisi voimaan 1.1.2026. Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettua lakia on ehdotettu muutettavaksi siten, että tietyistä sosiaali- ja terveydenhuollon käyttämättä ja peruuttamatta jätetyistä palveluista perittävää enimmäismaksua korotettaisiin. Tällä hetkellä käyttämättä jätetyn palvelun enimmäismaksu on 56,70 euroa, ja indeksitarkistuksen jälkeen se olisi 60,60 euroa. Jos lakimuutos tulee voimaan, maksu on kuitenkin 73,70 euroa.

Erikoissairaanhoidossa esitetään käyttöön otettavaksi lääkärikäynnin korvaavan puhelun asiakasmaksu, joka vastaisi lähipalveluna tuotetun palvelun maksua. Tämän vuoksi myös asiakasmaksuhinnaston yleisissä periaatteissa mainittujen etäpalveluiden sisältöä on tarkennettu.

Keski-Suomen hyvinvointialueella on ollut valmistelussa vuotta 2026 koskien myös muita harkinnanvaraisia asiakasmaksumuutoksia. Esitetyt muutokset perustuvat pääsääntöisesti siihen, että hintoja on tarkasteltu vastaamaan paremmin niistä aiheutuvia kustannuksia.

Investointisuunnitelma ja lainanottovaltuuden muutos

Lainanottovaltuuden suuruus on tarkentunut ja vuoden 2026 lainanottovaltuuspäätöksen muutosprosessi on käynnistynyt. Valtiovarainministeriö on asettanut valmisteluryhmän päätöksellään 29.10.2025 ja valmisteluryhmän toimikausi on 5.11.2025–13.2.2026. Hyvinvointialue hakee lainanottovaltuutta 69,1 M€ investointisuunnitelman rahoittamiseksi.

Investointisuunnitelma tulee toimittaa ministeriöille joulukuun loppuun mennessä. Hyvinvointialueiden on päätettävä talousarvionsa mukaan lukien investoinnit vuoden 2025 loppuun mennessä. Investointisuunnitelma ja talousarvion investointiosa hyväksytään ehdollisena siten, että mikäli päätös lainanottovaltuuden muuttamisesta ei ole esitetyn mukainen, tuodaan talousarvion investointiosa uudelleen käsiteltäväksi päätöksentekoon.

Investointisuunnitelman taulukoihin on tehty pieniä teknisluonteisia korjauksia. Päivitetyt investointisuunnitelmat on liitteenä.

Lyhytaikaisen luoton limiitti

Hyvinvointialueet voivat ottaa pitkäaikaista lainaa ainoastaan valtioneuvoston vuosittain vahvistaman lainanottovaltuuden puitteissa. Lainanottovaltuus ei koske lyhytaikaista (alle 12 kuukautta) lainaa.

Maksuvalmiuden turvaamiseksi tarvittavaa lyhytaikaista lainaa hyvinvointialue voi ottaa lainanottovaltuuden rajoittamatta.

Hyvinvointialue tulee todennäköisesti tarvitsemaan lyhytaikaista luottoa maksuvalmiuden varmistamiseksi. Maksuvalmiussuunnitelman mukaan suurin tarve lyhytaikaiselle lainalle on vuodenvaihteessa ja sen tarve vähenee vuoden mittaan.

Hallintosäännön 85 §:n mukaan hyvinvointialue voi ottaa pitkäaikaisen lainan valtioneuvoston päättämän lainanottovaltuuden rajoissa. Muilta osin aluevaltuusto päättää lainan ottamisen ja lainan antamisen periaatteista. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä aluevaltuusto päättää antolainojen ja vieraan pääoman muutoksista.

Hyvinvointialueen lyhytaikaiseen rahoitustarpeeseen käytetään ensisijaisesti hyvinvointialuetodistuksia. Hyvinvointialue voi käyttää lyhytaikaisena rahoituslähteenä myös kestoltaan alle vuoden pituisia velkakirjoja tai rahalaitosten tarjoamia tili- tai luottolimiittejä. Periaatteet lyhytaikaisen rahoituksen käyttöön on kuvattu aluevaltuuston hyväksymissä varallisuuden hoidon sekä rahoitus- ja sijoitustoiminnan perusteissa.

Vuoden 2026 lyhytaikaisen luoton limiitiksi esitetään 250 miljoonaa euroa hyvinvointialueen rahoitustarpeiden kattamiseksi ja maksuvalmiuden ylläpitämiseksi.

Toimivalta

Hallintosääntö 72 § ja 86 §.

Esittelijä

Vs. hyvinvointialuejohtaja Kallimo Kati

Päätösehdotus

Aluehallitus päättää

1) esittää aluevaltuustolle, että se hyväksyy vuoden 2026 talousarvion ja toiminta- ja taloussuunnitelman 2027–2030 siihen liittyvine tavoitteineen, yleisosineen ja erityisperusteluineen sekä sitovuus- ja toimintaohjeineen aluehallituksen esityksen mukaisena. Investointiosa hyväksytään ehdollisena siten, että mikäli päätös lainanottovaltuuden muuttamisesta ei ole esitetyn mukainen, tuodaan talousarvion investointiosa uudelleen käsiteltäväksi päätöksentekoon.

2) valtuuttaa hyvinvointialuejohtajan tarvittaessa tekemään talousarvioon 2026 ja toiminta- ja taloussuunnitelmaan 2027–2030 pieniä teknisluontoisia muutoksia.

3) esittää aluevaltuustolle, että se hyväksyy toimitettavaksi ministeriöille investointisuunnitelmat vuosille 2026–2029 ja 2027–2030. Investointisuunnitelma hyväksytään ehdollisena siten, että mikäli päätös lainanottovaltuuden muuttamisesta ei ole esitetyn mukainen, tuodaan investointisuunnitelma uudelleen käsiteltäväksi päätöksentekoon. Lisäksi aluevaltuusto valtuuttaa hyvinvointialuejohtajan tekemään teknisiä tarkistuksia, vähäisiä muutoksia ja lisäyksiä investointisuunnitelmiin.

4) esittää aluevaltuustolle, että se hyväksyy liitteenä olevat asiakasmaksujen perusteet.

5) esittää aluevaltuustolle, että se hyväksyy vuodelle 2026 liitteenä olevan hoito- ja hoivapalvelujen tuotteistuksen ja laskutuksen perusteet sekä asiakaspalvelujen ostojen kauttalaskutuksen ja muiden palvelujen laskutuksen perusteet.

6) esittää aluevaltuustolle, että se päättää vuodelle 2026 lyhytaikaisen luoton limiitiksi 250 miljoonaa euroa hyvinvointialueen rahoitustarpeiden kattamiseksi ja maksuvalmiuden ylläpitämiseksi.

Asian kokouks käsittely:

Aluehallituksen jäsenet Tapani Kiminkinen ja Jouko Nykänen ilmoittivat olevansa esteellisiä (peruste: Hallintolaki 28.1 § 5 kohta, yhteisöjäävi) ja poistuivat kokouksesta tämän pykälän käsittelyn ja päätöksenteon ajaksi klo 13.23-13.34. Kiminkisen sijasta kokoukseen osallistui varajäsen Sari Hovila ja Nykäsen sijasta varajäsen Sanna Hintikka.

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Aluevaltuusto 09.12.2025
1161/02.00.00/2025

Päätösehdotus

Aluevaltuusto päättää

1) hyväksyä vuoden 2026 talousarvion ja toiminta- ja taloussuunnitelman 2027–2030 siihen liittyvine tavoitteineen, yleisosineen ja erityisperusteluineen sekä sitovuus- ja toimintaohjeineen aluehallituksen esityksen mukaisena. Investointiosa hyväksytään ehdollisena siten, että mikäli päätös lainanottovaltuuden muuttamisesta ei ole esitetyn mukainen, tuodaan talousarvion investointiosa uudelleen käsiteltäväksi päätöksentekoon.

2) hyväksyä toimitettavaksi ministeriöille investointisuunnitelmat vuosille 2026–2029 ja 2027–2030. Investointisuunnitelma hyväksytään ehdollisena siten, että mikäli päätös lainanottovaltuuden muuttamisesta ei ole esitetyn mukainen, tuodaan investointisuunnitelma uudelleen käsiteltäväksi päätöksentekoon. Lisäksi aluevaltuusto valtuuttaa hyvinvointialuejohtajan tekemään teknisiä tarkistuksia, vähäisiä muutoksia ja lisäyksiä investointisuunnitelmiin.

3) hyväksyä liitteenä olevat asiakasmaksujen perusteet.

4) hyväksyä vuodelle 2026 liitteenä olevan hoito- ja hoivapalvelujen tuotteistuksen ja laskutuksen perusteet sekä asiakaspalvelujen ostojen kauttalaskutuksen ja muiden palvelujen laskutuksen perusteet.

5) vuodelle 2026 lyhytaikaisen luoton limiitiksi 250 miljoonaa euroa hyvinvointialueen rahoitustarpeiden kattamiseksi ja maksuvalmiuden ylläpitämiseksi.

Päätös